

Gledališki list SLG Celje. Sezona 1966/67, št. 7. Izdalo in založilo Slovensko ljudsko gledališče Celje. Uredil: Slavko Belak.
Naklada 1500 izvodov. Fotografije: Viktor Berk. Cena 0,50 N-din. Tisk »Celjski tisk« Celje.

Podstrešje

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

Janez Žmavc

Podstrešje

Igra v dveh delih

Režija
Mile Korun

Scena: Avgust Lavrenčič
Kostumi: Vida Zupan-Bekčičeva
Lektor: Janez Žmavc

Igrajo:

FANT	BRANKO GRUBAR
DEKLE	MINU KJUDROVA
MOŠKI	SANDI KROŠL
ŽENSKA	MARIJA GORSIČEVA

Premiera v petek, 10. marca 1967

Vodja predstave: Boleslav Simoniti — Sepetalka: Anica Kumer —
Tehnično vodstvo: Franjo Cesar — Razsvetljava: Bogo Les — Odrski
mojster: Franc Klobučar — Krojaška dela: Amalija Palirjeva, Jože
Gobec in Oto Čerček — Frizerska dela: Vera Srakar — Slikarska
dela: Ivan Dečman — Rekviziterska dela: Ivan Jeram — Čevljarska
dela: Konrad Faktor — Garderoba: Angela Korošec.

SODBE, ki jih poskušamo oblikovati pred prvo odrsko realizacijo igre, so sicer kar se da tvegane, nekaj pa je že jasno: **PODSTREŠJE** prekaša dosedanja dela Janeza Žmavca in se bo verjetno močneje uveljavilo v sodobni slovenski dramatiki. Avtor je našel aktualno in zanimivo snov, izoblikoval je plastične osebe ter dinamične in izrazite situacije, dosegel je visoko stopnjo idejno-estetske enovitosti besedila, čeprav bi se na prvi pogled morda zdelo, da je igra močno mnogo-tera in celo anarhična. Dramatik ne ostaja nikjer na površju, pač pa se nenehno spušča v globine družbeno-nravne in mentalne strukture našega časa; gledališko občinstvo bo tokrat lahko prisluhnilo zelo subtilnemu **dialogu** o današnji človečnosti.

Predvsem gre v **PODSTREŠJU** za ostro, dognano so- očenje dveh generacij. Ti štirje ljudje, tako vsakda-

**Moški odkrije mladi par, začetek
zasliševanja .**

nji in nevsakdanji obenem, so štirje različni svetovi. To kažejo njihovi brezupni poskusi, da bi našli tisto, kar bi jih lahko družilo, njihovi definitivni življenjski

nesporazumi in razhajanja, njihovo ujetništvo v medsebojnih odnošajih in v razmerjih s stvarmi. Ti dve generaciji nista le žrtvi medsebojnega konflikta, temveč ju razkrajajo tudi močna notranja navzkrižja.

Predaleč bi nas zavedlo, če bi poskušali na tem mestu podrobneje pisati o krizi medčloveških razmerij (in še zlasti ljubezni) v meščanskem svetu ter v sodobni

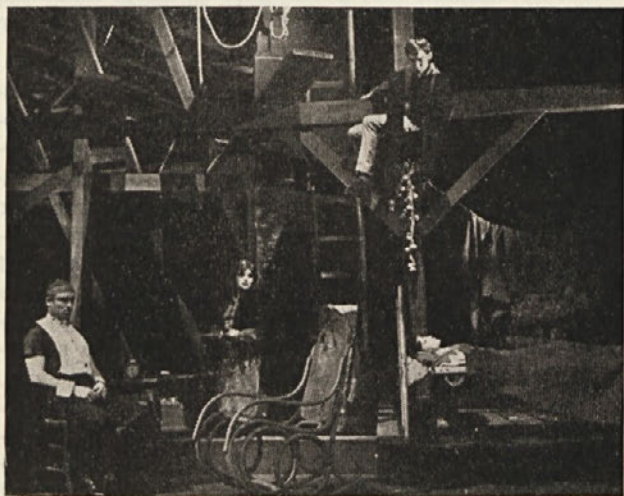
Protestna scena slačenja.

družbi nasploh. **PODSTREŠJE** vsekakor je ena izmed neštetihi iger o današnjem problematičnem Erosu. Kot bralce ali gledalce te igre nas niti toliko ne zanimajo sociološke in socialno-psihološke razsežnosti vprašanja, toda vseeno naj pripišemo, da sta mladost in starost **biološki**, mlada in stara generacija pa **soci-lni** kategoriji. Prav to **socialno, družbeno** ie tisto, o čemer nam v jeziku dramske umetnosti odkrito in tehtno spregovori avtor. Janez Žmavc se nikjer ne poslužuje slabotnih tez in tezič, ki tako pogosto okrnjujejo teatrsko prepričljivost in neposrednost; njegovi »junaki« ne **pripovedujejo**, temveč **žive** svoja okrnjena življenja in naše težavne dileme.

Kako naj predstavimo like, ki jih je zgnetla piščeva domišljija? Kako naj spregovorimo o njih, ne da bi

jih potvorili ali osiromašili? Svestni si moramo biti, da je najboljša interpretacija **adekvatna gledališka praksa, predstava**. Razlaga, ki jo lahko strnemo v informativni zapis ali v obsežnejšo dramaturško razčlemba, je neogibno fragmentarna in kar se da problematična — še zlasti, če gre za noviteto, ki je brez zaledja gledališke prakse, brez **merila** prejšnjih uprizoritev.

V likih obeh mladih ljudi preprosto moramo prepoznati današnjo »beat-generation« — potolčeno, zatrto generacijo. Fant živi svoje lastno, na videz svobodno življenje na strehah, med dimniki, pri jutranjem soncu. Njegovo srečanje z deklico je povsem naključno; nobene teže ni v tem in v takšnih srečanjih ter razmerjih, nobenega pristnejšega stika, nobene

Začetek drugega dela, jutro na podstrešju.

prave, doživete usodnosti... Vsiljuje se nam nevšečna, vznemirljiva antiteza: kaj pa, če je le nekaj več v tej naključni avanturici? Kaj pa, če moramo v njej videti nekaj več? Malo prej smo zapisali — na

videz svobodno življenje. Kaj bo dejal ta fant, ki poslušá kose in gleda v jutranje sonce, o našem življenju in o naši svobodi?

Deklica je prišla na ples iz svojega vsakdanjega (tega današnjega) družinskega okolja. Plesna dvorana, kino in sedaj to podstrešje, so njena pribežališča; sicer pa to dekle sploh ne beži, temveč preprosto hodi. Ta **hoja**, ki bi jo marsikdo imenoval »tavanje«, »vlačenje«, »blodenje« ipd., je njen način življenja. Ta deklíca je iztreznjena, čeprav še ni bila pijana; pojedla bi kaj, pokadila... Prav nič ne pretiravamo, če se vprašamo: ali je ta šestnajstletnica še otrok ali je že odrasla ženska? Kako naj danes natančno definiramo mladost — ves ta protislovni in burni razvoj med otroštvom in zrelostjo? Ali Žmavčevo »junakinjo« zares razumemo oziroma vsaj poskušamo do kraja razumeti, ali pa se bomo tako ali drugače izognili vprašanju ter premisleku, ki ga zahteva od nas?

Zanimiva sta ta dva lika sodobne mladosti, ta dva komajda še iščoča iskalca, otroka »časa, ki je še nerojenim vzel otroštvo«. V njun svet, ki je seveda »objektivno« in »zgodovinsko« svet stare generacije, prideta moški in ženska. Podstrešje je njuno in vse, kar je tu, je njuna **lastnina**: grenki spomini, gugalnik, dorečeni in nedorečeni očitki, prazen zaboj, ki je v njem za vsakogar nekaj, predsodki, postelja, podgane; celo ča s **imata**, ki ga fant in dekle še nimata in ki ga mogoče tudi nikoli ne bosta imela. Moški vstopa s trdimi besedami o grehu in kazni, z železnim namenom, da dokončno presodi in obsodi. Kaj sploh hoče staréc: je nevoščljiv mladima njune mladosti in ljubezni? To misel je treba zavreči. Moški ve, da živita mlada človeka brezupno jalovo življenje — **zasačil** ju je v njuni popolni osamljenosti, v njuni človeški bedi. To védenje mu daje začasno premoč nad njima. Fant in dekle še ne vesta, da je tudi on neskončno opeharjen — za vse. Vstopi tudi ženska z vso svojo na videz toplo in neposredno, toda v resnici le do kraja lažno in zvodniško spravljalivostjo; (v **Biti in ničú** in v drami **Zaprta vrata** je pisal J. P. Sartre o lepljivem in spolz-

kem — o ženskem počelu, ki se razodeva tudi v tej starki; na to misli stari mož, ki pravi, da zanj »zasaciti« ne pomeni isto kot zanjo). Z žensko prihaja čudno vzdušje razkroja in razjasnjevanja obenem: tisto, kar je poprej govoril moški, so bile dejansko samo besede, slabotna verbalna obramba, neučinkovit zagovor. Njegovi nazori, ki so omejeni miselni svet nekega minulega, vendar še trajajočega življenja, se v soočenju z omenjenim ženskim počelom osramotijo do kraja. Starost in mladost bi si lahko podali roke premagancev. Kdo je zmagovalec? Predmeti, nesmisel, življenje samo, neko prihodnje otroštvo?

To je oris nekaterih bistvenih komponent nove Žmavčeve igre, ki je prav zaradi teh vsebinskih razsežnosti, pa tudi zaradi oblikovnih dramatskih obeležij nedvomno moderna, današnja, naša. Težko bi se bilo odločiti za kako globalno dramaturško opredelitev igre; morda gre za svojevrstno grotesko. Pripišimo le nekaj njenih atributov: tragikomično, kruto in iztrevnjujoče, realno in nadrealistično, neposredno in sublimirano. Za sklep: vse pozornosti in priznanja vredna slovenska noviteta.

Vlado Sruk

SANDI KROŠL — nagrajenec Prešernovega sklada za vlogi Hoedererja v Sartrovi drami **UMAZANE ROKE** in Alekseja Gornika v Cankarjevi komediji **ZA NARODOV BLAGOR**, v očeh kritike in žirije:

... Krošl je bil umirjeni Hoederer, človek, ki hoče misliti s svojo glavo in služiti sočloveku tako, da mu predvsem koristi. Najbolj človeškega in najbolj živega človeka v Sartrovi drami je Krošl oživil s tenkočutnim obvladanjem samega sebe. Njegov Hoederer je bil najbolj enovita in najbolj izdelana vloga predstave...

(M. Švajncer: **SPOPAD DVEH MORAL**, Večer, 8. 2. 1966)

... Sandi KROŠL je v vlogi Hoedererja znova potrdil, da je njegova razvojna pot odloč-

no napredovala, in četudi bi morda vloga terjala na videz zrelej-
šega moža, je dal liku praktičnega, odločnega in neomahljivega po-
litika zadosti notranje zrelosti . . .

(Herbert Savodnik: V BOJU Z MLINI NA VETER, Celjski tednik, 11. 2. 1966)

. . . Vsekakor je bil najstudioznejši lik uprizoritve Hoederer v inter-
pretaciji Sandija Krošla. Očitno sta življenjska modrost in de-
javna preudarnost tega junaka ustrezali igralcu, kakršen je Krošl.
Hoedererju je vgradil dimenzijo trezne možatosti in skoraj tragične
osamelosti, ki ga sicer delata v intimnem življenju na videz neko-
liko skrivnostnega, a ki odžarjata širokosrčno človečnost in hkrati
premišljeno, nezaslepele politično in moralno zavzetost. Mislim,
da se je Krošlu posrečilo v dobršni meri preseči tudi tisto nekoliko
mrzlo razumskost, ki je značilna za številne njegove kreacije, in
izvabiti Hoedererju nekaj človeško toplih tonov. Ta sinteza pre-
udarnosti in zaupljivosti, političnosti in človeškosti je Hoedererju
dala zelo sugestivne poteze . . .

(Vasja Predan: JEAN PAUL SARTRE: UMAZANE RO-
KE, Naši razgledi, 22. 2. 1966)

. . . Hoederer (Sandi Krošl) je pokazal sijajno moderno igro. Ne-
opazno, skoraj pretiho je vstopil v dogajanje na odru, da bo kasne-
je vse bolj stopnjeval igro, uporabljal vse učinkoviteje »prihranje-
na« izrazna sredstva — do samega razpleta. Sartrovega junaka si
zlahka zamislimo kot odrsko inkarnacijo statične avtoritativnosti,
ki črpa svojo popolno premoč iz imenitne politične imaginacije in
praktične, nenaučene psihologije. Tokrat je Hoederer ubral boljšo,
strmo stezo nenehno se stopnjujoče, skladne vnanje in notranje
dinamike, ki vseskozi pogloblja podobo sugestivne, stabilne in silo-
vite osebnosti, obenem pa jo ohranja tudi živo, prepričljivo — ob
moči daje slutiti nemoč, v trdoživosti seme smrti . . .

(Vladimir Sruck: AVTORITATIVNI KARAKTER, EROS
IN THANATOS, Dialogi 1966, št. 3)

. . . Cankarjevo delo ZA NARODOV BLAGOR je vsekakor živa in
drastična, še vedno aktualna podoba naših malomeščanskih znača-
jev in verno pravično zrcalo njihove morale. Korun, ki je napravil
tudi osnutek za sceno, pa je ostal — na žalost — sredi zastavljene
poti, in to ne samo po svoji krivdi, ampak v večji meri po krivdi
igralcev, ki so ponovno dokazali, da niso kos — vsaj v celoti —
zahtevnejšim in obsežnejšim nalogam. Tako ni prišlo do popolnega
uspeha, pri katerem sta vedno udeležena oba, tako režiser kot igral-
ski zbor, ki pa je tu močno zašepal . . .

(Tone Vrabl: Ob otvoritvi sezone v SLG, Radio Celje,
8. 10. 1966)

. . . Igralski delež predstave je sorazmerno skromen. Borci za naro-
dov blagor, tudi glavna nasprotnika dr. Grozd in dr. Gruđen so
si med seboj v tem konceptu in v tej realizaciji domala popolnoma
enaki . . . Iz te splošnosti izstopa . . . kot gledališko najboljše oživ-
ljena vloga Gornika, ki jo je z oblomovsko občutljivostjo ter plašji-
vostjo podal Sandi Krošl . . .

(Tone Pavček: POHUJŠLJIVI BLAGOR V CELJU, Ra-
dijski dnevnik, RL, 9. oktobra 1966)

... Gornik Sandija Krošla je nekaj izrednega. Gospod med parveniji, čeprav nebogljjen in sugestibilen. Do kraja premišljena uporaba igralskih sredstev omogoča Krošlu, da v posameznih situacijah niansira Gornikov lik bodisi z zrelostjo bodisi z infantilnostjo, s svojo lastno smešnostjo, ali z rahlim ironiziranjem drugih, z inferiornostjo, z zgubljenostjo, ali z intuitivnim spoznanjem... Živ, plastičen, adekvaten lik...

(V. Sruk: UVOD V CELJSKO SEZONO, Večer, 11. okt. 1966)

... Gornik je postal popotnik, njegova popotna kočija, postavljena sredi omar, vrat, kavčev, ur in drugih predmetov je postala središče prizorišča. Aleksander Krošl, ki igra to nehvaležno osebo Gornika, pa mora zaradi te zamisli biti skoraj dobesedno ves čas na odru ter se skupaj s kočijo spremeniti v pglavitni subjekt komedije... Vsi člani nastopajočega ansambla so po svoje prispevali k zanimivosti uprizoritve, da bi težko med njimi našel toliko izrazitejšo stvaritev, da bi jo lahko z zadovoljstvom ločil od drugih...

(Marian Javornik: POHUJŠANI BLAGOR, Delo, 13. oktobra 1966)

... Sandi Krošl je z vlogo Alekseja Gornika ustvaril spet nov lik v svoji bogati zbirki, saj je bil v bistvu vseskozi nekaj novega in je le dobremu poznavalcu njegove rasti uspelo tu in tam zapaziti (toda že močno zabrisano) nekdanje Krošlove poteze...

(Herbert Savodnik: LAKOMNOST JE VEDNO ENAKA, Celjski tednik, 14. oktobra 1966)

... Lahko si predstavljam, da imajo igralci pod takšnim vodstvom in v taki postavitvi težke in komplicirane naloge. Razdrobljenost uprizoritve, ki operira s triki, jemlje igralski zamisli trdnost in enotnost. Vendar nas je predstava seznanila z nekaterimi lepimi storitvami. Med te štejem predvsem S. Krošlovega Gornika, ki je bil pravi rahločutni dekadent — bogataš...

(Josip Vidmar: ZA NARODOV BLAGOR, Delo, 15. decembra 1966)

... Igralska poustvaritev Cankarjevega besedila se je nujno morala gibati v gledaliških dimenzijah Korunove režijske zamisli in zato je težko reči, da bi zapazili v predstavi kakšno izjemno igralsko stvaritev. V največji meri velja to za Gornika, ki ga je igral Sandi Krošl zanimivo in z občutkom za pravo mero...

(Borut Trekman: ZA NARODOV BLAGOR, Ljubljanski dnevnik, 6. decembra 1966)

UTEMELJITEV NAGRADE PREŠERNOVEGA SKLADA

Obe vlogi sta rezultanta stopnjevite igralske rasti Sandija Krošla. V Hoedererju je igralec umetniško prepričljivo združil politično in moralno nepopustljivost s človeško širokosrčnostjo in tragično možatostjo tega znanega Sartrovega lika; Cankarjev Gornik pa je kljub velikim igralskim zgledom iz preteklosti dobil v njegovi interpretaciji izvirne poteze.

Jacinto Benavente: *La Malquerida*. Režija: Dino Radojević. Scena: Miše Račić. Kostumi: Alenka Bartlova. Premiera: 20. I. 1967. Na fotografiji: Nada Božičeva, Jože Pristov, Janez Bermež, Marija Goršičeva, Sandi Krošl, Jana Šmidova.

celje

kinopodjetje

priporoča ogled naslednjih filmov:

KINO UNION:

ANGELIKA, MARKIZA ANGELOV
ANGELIKA, LEPA LJUBIMKA

KINO METROPOL:

NEBO NA GLAVI
LJUBEZEN PLAVOLASKE
MOJE PESMI — MOJE SANJE

KINO DOM:

VALČEK TOREADORJEV
CHERBOURŠKI DEŽNIKI

eeeeee

|||||||||

eeeeee

gggg

aaa

nn

t

OBRTNO PODJETJE »ELEGANT« CELJE

priporoča svoje obrate:

NOVI MODNI SALON, Šlandrov trg
ŠIVALNICA, PRALNICA IN LIKALNICA OTOK
KEMIČNA ČISTILNICA v Gubčevi ulici
KONFEKCIJA v Stanetovi ulici
PRODAJALNA MOJCA na Ljubljanski cesti